Samling af Afgørelser

RETTENS DOM (Femte Afdeling)

13. juli 2017*

»Det indre marked – afgørelse fra EUIPO om afslag på en ansøgning om opførelse på listen over godkendte mødeberettigede – betingelse om, at der findes et forretningssted i Unionen – artikel 93, stk. 2, litra b), i forordning (EF) nr. 207/2009 – fri udveksling af tjenesteydelser – EØS-aftalens artikel 36 – overensstemmende fortolkning«

I sag T-527/14,

Paul Rosenich, Triesenberg (Liechtenstein), ved advokaterne A. von Mühlendahl og C. Eckhartt,

sagsøger,

mod

Den Europæiske Unions Kontor for Intellektuel Ejendomsret (EUIPO) først ved G. Schneider, derefter ved D. Walicka, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

angående et søgsmål til prøvelse af afgørelse truffet den 29. april 2014 af Fjerde Appelkammer ved EUIPO (sag R 2063/2012-4) vedrørende EUIPO's afslag på at opføre sagsøgeren på den liste over godkendte mødeberettigede, der er omhandlet i artikel 93 i Rådets forordning (EF) nr. 207/2009 af 26. februar 2009 om EU-varemærker (EUT 2009, L 78, s. 1),

har

RETTEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, A. Dittrich, og dommerne J. Schwarcz (refererende dommer) og V. Tomljenović,

justitssekretær: fuldmægtig A. Lamote,

under henvisning til stævningen, der blev indleveret til Rettens Justitskontor den 15. juli 2014,

under henvisning til svarskriftet, der blev indleveret til Rettens Justitskontor den 19. december 2014,

under henvisning til replikken, der blev indleveret til Rettens Justitskontor den 10. marts 2015,

under henvisning til duplikken, der blev indleveret til Rettens Justitskontor den 11. maj 2015,

og på grundlag af retsmødet den 14. januar 2016,

* Processprog: tysk.

afsagt følgende

Dom

Retsgrundlag

EØS-aftalen

1 Artikel 1 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS), der trådte i kraft i Liechtenstein den 1. maj 1995 ved EØS-Rådets afgørelse nr. 1/95 af 10. marts 1995 om ikrafttrædelsen af [EØS-aftalen] for Fyrstendømmet Liechtenstein (EFT 1995, L 86, s. 58), bestemmer:

»Formålet med denne associeringsaftale er at fremme vedvarende og afbalanceret styrkelse af de handelsmæssige og økonomiske forbindelser mellem de kontraherende parter på lige konkurrencevilkår og under overholdelse af samme regler med henblik på at oprette et ensartet europæisk økonomisk samarbejdsområde, i det følgende benævnt »EØS«.«

2 EØS-aftalens artikel 2 lyder således:

»I denne aftale forstås ved:

a) »aftale«, hovedaftalen, protokollerne og bilagene hertil såvel som de deri omhandlede retsakter

[…]«

3 Hvad angår fortolkningen af EØS-aftalen fastsætter artikel 6 homogenitetsprincippet med følgende ordlyd:

»Med forbehold af fremtidig udvikling i retspraksis fortolkes bestemmelserne i denne aftale i det omfang, de indholdsmæssigt er identiske med tilsvarende regler i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og traktaten om oprettelse af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab samt retsakter udstedt i medfør af disse to traktater, ved deres gennemførelse og anvendelse i overensstemmelse med de relevante afgørelser, der er truffet af De Europæiske Fællesskabers Domstol forud for tidspunktet for undertegnelsen af denne aftale.«

4 I EØS-aftalens artikel 7 hedder det:

»Retsakter, der er omhandlet eller indeholdt i bilagene til denne aftale eller i afgørelser truffet af Det Blandede EØS-Udvalg, er bindende for de kontraherende parter og udgør eller skal gøres til en del af deres interne retsorden på følgende måder:

a) En retsakt svarende til en EØF-forordning skal som sådan gøres til en del af de kontraherende parters interne retsorden […]«

5 EØS-aftalens artikel 36, stk. 1, der vedrører fri udveksling af tjenesteydelser, bestemmer:

»Inden for rammerne af denne aftales bestemmelser må der ikke være restriktioner, der hindrer fri udveksling af tjenesteydelser inden for de kontraherende parters område for så vidt angår statsborgere i [Den Europæiske Unions] medlemsstater og staterne i [Den Europæiske Frihandelssammenslutning (EFTA-staterne)], der er etableret i en anden [EU-]medlemsstat eller EFTA-stat end modtageren af den pågældende ydelse.«

6 EØS-aftalens artikel 65 foreskriver følgende i stk. 2:

»Protokol 28 og bilag XVII indeholder særlige bestemmelser og ordninger om intellektuel, industriel og kommerciel ejendomsret, som, medmindre andet er fastsat, finder anvendelse på alle varer og tjenesteydelser.«

7 Protokol 1 til EØS-aftalen om horisontale tilpasninger fastsætter:

»Bestemmelserne i de retsakter, der er omhandlet i bilagene til aftalen, anvendes i overensstemmelse med aftalen og denne protokol, medmindre andet er fastsat i det relevante bilag. De specifikke tilpasninger, der er nødvendige i de enkelte retsakter, er angivet i det bilag, hvor den pågældende retsakt er anført.

[…]

8. Henvisninger til områder Hvor der i de omhandlede retsakter henvises til »Fællesskabets« eller »fællesmarkedets/det fælles markeds« område, betragtes disse henvisninger i forbindelse med aftalen som henvisninger til de kontraherende parters områder som defineret i aftalens artikel 126.«

8 Det fremgår af bilag XVII til EØS-aftalen, at når de i dette bilag omhandlede retsakter indeholder begreber eller henvisninger til procedurer, der er specielle for Unionens retsorden, gælder protokol 1 om horisontale tilpasninger, medmindre andet er bestemt i dette bilag. I denne henseende nævner dette bilag ikke Rådets forordning (EF) nr. 207/2009 af 26. februar 2009 om EU-varemærker (EUT 2009, L 78, s. 1) og har heller aldrig nævnt Rådets forordning (EF) nr. 40/94 af 20. december 1993 om EU-varemærker (EFT 1994, L 11, s. 1), som blev ophævet ved og erstattet af forordning nr. 207/2009.

Forordning nr. 207/2009

9 Artikel 93, stk. 1-3, i direktiv 207/2009 bestemte i den affattelse, der var gældende på tidspunktet for de faktiske omstændigheder:

»1. Repræsentation af fysiske og juridiske personer ved kontoret kan kun varetages af:

[…]

b) personer, der er godkendt til at give møde i henhold til en af kontoret ført liste […]

[…]

2. På listen over godkendte mødeberettigede kan opføres enhver fysisk person, der opfylder følgende betingelser:

a) Han skal være statsborger i en af medlemsstaterne.

b) Han skal have sit forretningssted eller ansættelsessted i Fællesskabet.

c) Han skal være bemyndiget til at repræsentere fysiske eller juridiske personer i varemærkesager ved en medlemsstats centrale myndighed for industriel ejendomsret […]

3. Opførelse på listen sker efter ansøgning, som skal vedlægges en attest fra den centrale myndighed for industriel ejendomsret i den pågældende medlemsstat, hvoraf det fremgår, at betingelserne i stk. 2 er opfyldt.«

10 Ved artikel 1, nr. 87), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2015/2424 af 16. december 2015 om ændring af forordning nr. 207/2009 og Kommissionens forordning (EF) nr. 2868/95 om gennemførelsesbestemmelser til forordning nr. 40/94 og om ophævelse af Kommissionens forordning nr. 2869/95 om de gebyrer, der skal betales til Harmoniseringskontoret for det Indre Marked (Varemærker og Mønstre) (EUT 2015, L 341, s. 21), er artikel 93, stk. 2, i forordning nr. 207/2009 blevet erstattet af følgende bestemmelser, der fra nu af henviser til EØS-området:

»På listen over godkendte mødeberettigede kan opføres enhver fysisk person, der opfylder følgende betingelser:

a) er statsborger i en af medlemsstaterne i [EØS]

b) har sit forretningssted eller ansættelsessted i [EØS]

c) er bemyndiget til at repræsentere fysiske eller juridiske personer i varemærkesager ved Benelux-kontoret for intellektuel ejendomsret eller ved det centrale kontor for industriel ejendomsret i en medlemsstat i [EØS] […]«

11 I henhold til artikel 4 i forordning nr. 2015/2424 trådte disse ændringer i kraft den 23. marts 2016.

Tvistens baggrund

12 Sagsøgeren, Paul Rosenich, der er østrigsk statsborger, og som er mødeberettiget for Österreichisches Patentamt (det østrigske patentkontor), driver et kontor for patentrådgivning på sit forretningssted, der er beliggende i Liechtenstein.

13 Den 17. januar 2011 indgav sagsøgeren en ansøgning om opførelse på listen over mødeberettigede til Den Europæiske Unions Kontor for Intellektuel Ejendomsret (EUIPO) i henhold til artikel 93, stk. 2, i forordning nr. 207/2009.

14 Ved afgørelse af 7. september 2012 afslog direktøren for afdelingen »Støtte til kerneaktiviteter« ved EUIPO i sin egenskab af medlem af afdelingen for administration af varemærker, design og juridiske spørgsmål, den nævnte ansøgning med den begrundelse, at sagsøgeren ikke opfyldte den betingelse om at have forretningssted inden for Unionen, der kræves i henhold til artikel 93, stk. 2, litra b), i forordning nr. 207/2009.

15 Den 7. november 2012 indgav sagsøgeren en klage over denne afgørelse.

16 Ved afgørelse af 29. april 2014 (herefter »den anfægtede afgørelse«) afslog Fjerde Appelkammer klagen.

17 I denne henseende forkastede appelkammeret indledningsvis sagsøgerens synspunkt, hvorefter det i det væsentlige følger af artikel 93 i forordning nr. 207/2009, at enhver person, der har beføjelse til at repræsentere en klient for et nationalt kontor, også har det for EUIPO, »idet tilladelsen til at repræsentere for et nationalt kontor udg[ør] det tilknytningspunkt, der gør det muligt at vide, hvilke af reglerne i artikel 93, stk. 2, [litra] c), i [forordning nr. 207/2009], der finder anvendelse«.

18 For det andet fandt appelkammeret, at argumentet, hvorefter den geografiske henvisning til Unionen skulle erstattes med en geografisk henvisning til en EØS-medlemsstat, ikke fulgte af EØS-aftalen, idet forordning nr. 207/2009 ikke fremgik af dennes bilag XVII, hvilket bl.a. havde som konsekvens, at protokol I til den nævnte aftale vedrørende horisontale tilpasninger ikke fandt anvendelse på den. Appelkammeret præciserede, at selv om bilag XVII henviste til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/95/EF af 22. oktober 2008 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varemærker (EUT 2008, L 299, s. 25), var det kun i det omfang, henvisningen til en ibrugtagning i

Unionen med henblik på »princippet om udtømmelse af varemærkeretten« på EU-plan var blevet erstattet med en henvisning til en ibrugtagning i en EØS-medlemsstat. Denne bestemmelse havde betydning for artikel 13 i forordning nr. 207/2009. Hvad angik protokol 28 til EØS-aftalen indeholdt denne heller ikke nogen bestemmelse, der var relevant i det foreliggende tilfælde.

19 For det tredje fandt appelkammeret for så vidt angår anvendelsen af reglerne vedrørende fri udveksling af tjenesteydelser, der er fastsat i EØS-lovgivningen, at leveringen af tjenesteydelser ikke var begrænset af den omtvistede bestemmelse, eftersom den rådgivning mod betaling, som sagsøgeren gav fra Liechtenstein til klienter med hjemsted i Unionen, ikke blev påvirket af artikel 93 i forordning nr. 207/2009. Sagsøgeren blev således ikke underlagt nogen restriktion i udøvelsen af sit erhverv som patentagent ud over den, som han havde pålagt sig selv. Appelkammeret fremhævede i denne retning, at artikel 36 i EØS-aftalen henviste til særlige bestemmelser, der fandt anvendelse på den frie udveksling af tjenesteydelser, som fremgår af bilag IX–XI i EØS-aftalen, der ikke nævner repræsentationsretten.

20 Efter appelkammerets opfattelse tilsigter artikel 92 og 93 i forordning nr. 207/2009 at sikre, at repræsentanterne for EUIPO har en vis kvalifikation, og at EUIPO kun kommunikerer med parter eller repræsentanter, der har en adresse inden for Unionen.

21 For det fjerde er artikel 4 i EØS-aftalen, der forbyder forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, ikke relevant i det foreliggende tilfælde, idet sagsøgeren er statsborger i en EU-medlemsstat, og afslaget på opførelse ikke er støttet på denne begrundelse.

22 Appelkammeret anførte desuden, at den liechtensteinske lovgivning på området for repræsentation ikke indrømmede gensidighed, men fastsatte, at en udenlandsk indehaver af et varemærke, der ansøges registreret hos Amt für Volkswirtschaft (kontoret for intellektuel ejendomsret, Liechtenstein), skal bemyndige en advokat eller en patentagent i Liechtenstein som repræsentant.

23 For det femte og endelig fandt appelkammeret, at EUIPO ikke kunne undlade at anvende en bestemmelse i forordning nr. 207/2009 med den begrundelse, at den ikke var i overensstemmelse med en trinhøjere regel. Det var kun Domstolen, der kunne gøre dette. En fortolkning i overensstemmelse med ånden og formålet med trinhøjere regler kunne heller ikke være tilsigtet, for så vidt som artikel 93, stk. 2, litra c), i forordning nr. 207/2009 var formuleret klart og utvetydigt.

Retsforhandlinger og parternes påstande

24 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 15. juli 2014 har sagsøgeren anlagt nærværende sag.

25 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

– Den anfægtede afgørelse annulleres.

– Afgørelsen truffet af direktøren for afdelingen »Støtte til kerneaktiviteter« ved EUIPO af 7. september 2012 annulleres.

– EUIPO tilpligtes at betale sagsomkostningerne, herunder omkostningerne i forbindelse med sagen for appelkammeret.

26 EUIPO har nedlagt følgende påstande:

– Frifindelse.

– Sagsøgeren tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

27 Den 20. november 2015 opfordrede Retten (Femte Afdeling) EUIPO til at fremlægge bestemte dokumenter, som kunne klarlægge dels forholdet mellem forordning nr. 40/94 og nr. 207/2009 og EØS-aftalen, dels arten af den faglige repræsentation på EU-varemærkeområdet. EUIPO svarede ved skrivelse af 7. december 2015. Ved skrivelse af 22. december 2015 reagerede sagsøgeren på dette svar.

28 På forslag fra den refererende dommer besluttede Retten at indlede den mundtlige forhandling. Parterne afgav mundtlige indlæg og besvarede spørgsmål fra Retten i retsmødet den 14. januar 2016.

29 Under hensyntagen til ændringen af artikel 93, stk. 2, litra b), i forordning nr. 207/2009 (jf. præmis 10 og 11 ovenfor) har parterne i retsmødet anført, at sagens genstand ville bortfalde, hvis sagsøgeren var opført på den omhandlede liste over godkendte mødeberettigede efter ikrafttrædelsen af forordning nr. 2015/2424.

30 Som følge heraf afsluttede Retten ikke den mundtlige forhandling efter retsmødet, og den anmodede parterne om inden den 15. april 2016 at informere den om, hvorvidt sagsøgeren rent faktisk var opført på denne liste.

31 Ved skrivelser af 14. og 15. april 2016 oplyste sagsøgeren og EUIPO, at sagsøgeren endnu ikke var opført på listen over godkendte mødeberettigede, og at de ville informere Retten om en eventuel afslutning af opførelsesproceduren.

32 Ved skrivelse af 16. juni 2016 informerede EUIPO Retten om, at sagsøgeren for anden gang var blevet anmodet om at fremlægge en attest af nyere dato i overensstemmelse med artikel 93, stk. 3, i forordning nr. 207/2009, og at sagsøgeren ikke kunne opføres på listen over godkendte mødeberettigede, hvis han ikke indleverede dette dokument.

33 Retten fastsatte fristen for sagsøgeren til at fremkomme med sine bemærkninger til denne skrivelse til den 24. august 2016.

34 Ved skrivelse af 24. august 2016 informerede sagsøgeren Retten om, at han endnu ikke var opført på den omhandlede liste. Han fremlagde endvidere den korrespondance, som han havde haft med EUIPO, for Retten.

35 Da sagsøgeren ikke var blevet opført på listen over godkendte mødeberettigede, og da den fandt, at det var usandsynligt, at parterne ville kunne forlige sagen, afsluttede Retten den mundtlige forhandling den 6. september 2016.

Retlige bemærkninger

36 Til støtte for søgsmålet har sagsøgeren fremført et enkelt anbringende om en tilsidesættelse af artikel 93 i forordning nr. 207/2009, således som denne bestemmelse ifølge ham skal fortolkes i lyset af den frie udveksling af tjenesteydelser, der er sikret inden for EØS i medfør af EØS-aftalen.

37 Sagsøgeren har gjort gældende, at EØS-aftalen navnlig har til formål at opnå den videst mulige gennemførelse af den frie udveksling af tjenesteydelser, som ifølge retspraksis (jf. dom af 1.4.2004, Bellio F.lli, C-286/02, EU:C:2004:212, præmis 34 og 35 og den deri nævnte retspraksis, og af 28.10.2010, Établissements Rimbaud, C-72/09, EU:C:2010:645, præmis 20 og den deri nævnte retspraksis) skal fortolkes og anvendes på samme måde som den frie udveksling af tjenesteydelser, der er sikret mellem Unionens medlemsstater. I forholdet mellem Unionens medlemsstater har Domstolen udtalt, at kravet om, at en patentagent, som i forvejen er etableret og har autorisation i en anden medlemsstat, og som ønsker at levere tjenesteydelser, også skal have bopæl eller forretningssted i

værtsmedlemsstaten, udgør en begrænsning af den frie udveksling af tjenesteydelser, der er mere vidtgående end nødvendigt for at nå formålene, såsom muligheden for at afgøre den stedligt kompetente ret i tilfælde af anfægtelse af et patent, der er registreret i værtsmedlemsstaten, og formålet om at sikre en korrekt afvikling af proceduren (dom af 13.2.2003, Kommissionen mod Italien, C-131/01, EU:C:2003:96, præmis 42-45, og af 11.6.2009, Kommissionen mod Østrig, C-564/07, ikke trykt i Sml., EU:C:2009:364, præmis 47-53). Den frie udveksling af tjenesteydelser, der sikres ved EØS-aftalen, og som forstås som en individuel ret og finder direkte anvendelse, medfører følgelig enten, at de bestemmelser, der vedtages af de kontraherende parter i EØS-aftalen, som betinger den frie udøvelse af et erhverv med, at der er bopæl eller hjemsted i Unionen, bliver uvirksomme, eller at disse bestemmelser skal fortolkes således, at et forretningssted i en medlemsstat i EØS vil være tilstrækkelig.

38 De forpligtelser, der følger af EØS-aftalen, binder ikke blot Unionens medlemsstater, men også selve Unionen, hvis institutioner og organer er direkte forpligtet til at overholde de grundlæggende rettigheder, der er fastsat i denne aftale, såsom den frie udveksling af tjenesteydelser.

39 Sagsøgeren har gjort gældende, at det forhold, at forordning nr. 207/2009 ikke udtrykkeligt er nævnt i EØS-aftalens instrumenter, bl.a. i protokol 28 og bilag XVIII, ikke rejser tvivl om denne konklusion. Artikel 1, stk. 2, i protokol 28 til EØS-aftalen, hvorefter de kontraherende parter skal overholde principperne om fri udveksling af tjenesteydelser, er til hinder for kravet om et forretningssted i Unionen. Det er endvidere generelt anerkendt, at en første ibrugtagning i en EØS-medlemsstat fører til, at rettighederne udtømmes inden for Unionen.

40 Som svar til EUIPO har sagsøgeren først præciseret, at patentagenter, der er kvalificerede i en EØS-medlemsstat, ifølge liechtensteinsk lovgivning, når visse formaliteter er opfyldt, har autorisation til at udøve grænseoverskridende virksomhed med rådgivning og repræsentation i Liechtenstein. Liechtensteinsk lovgivning svarer i denne henseende på alle punkter til forordning nr. 207/2009. Selv hvis der ikke foreligger gensidighed, kan der i øvrigt ikke rejses tvivl om den direkte anvendelse af bestemmelserne i EØS-aftalen.

41 Herefter har sagsøgeren anført for det første, at EUIPO's argument om, at forpligtelsen til at have forretningssted på Unionens område er begrundet af hensyn til ansvarlighed og beskyttelse af den anden part i de bilaterale procedurer, er nyt, og at det følgelig ikke kan antages til realitetsbehandling. For det andet har sagsøgeren anført, at selv om kravet om i givet fald at fremlægge bevis for, at der er tegnet en erhvervsansvarsforsikring, ikke er i strid med den frie udveksling af tjenesteydelser, og liechtensteinsk ret i øvrigt pålægger agenterne at tegne en sådan forsikring, kan dette krav ikke i sig selv begrunde nødvendigheden af et forretningssted i Unionen.

42 Endelig er sagsøgeren af den opfattelse, at der fra det tidspunkt, hvor de advokater, der er autoriserede til at udøve deres erhverv i et EØS-land, i henhold til artikel 19, stk. 4, i statutten for Den Europæiske Unions Domstol har beføjelse til at indbringe sagen for Domstolen, ikke er nogen grund til, at strengere bestemmelser skulle finde anvendelse på repræsentationen ved EUIPO, som er underlagt trinlavere regler.

43 EUIPO har gjort gældende, at sagsøgeren har anført, at artikel 93, stk. 2, litra b), i forordning nr. 207/2009 ikke kan finde anvendelse på grund af tilsidesættelse af en trinhøjere regel, nemlig EØS-aftalen. Under henvisning til dom af 12.7.2001, Kik mod KHIM (Kik) (T-120/99, EU:T:2001:189, præmis 55), har EUIPO dog ikke kompetence til at beslutte at undlade at anvende en regel, hvis ordlyd er klar, uden at tilsidesætte princippet om den formodede lovlighed.

44 EUIPO er ligeledes af den opfattelse, at der ikke er nogen af sagsøgerens argumenter, der godtgør, at den geografiske henvisning til Unionen, der er foretaget i artikel 93 i forordning nr. 207/2009, skal fortolkes som en henvisning til EØS, idet bilag XVII til EØS-aftalen ikke nævner denne forordning som udgørende en del af de retsakter, som protokol 1 til denne aftale finder anvendelse på.

45 Selv om artikel 1, stk. 2, i protokol 28 til denne aftale indeholder en forpligtelse for Unionen til at tilpasse sine lovbestemmelser, navnlig artikel 93 i forordning nr. 207/2009, påhviler en sådan forpligtelse ikke EUIPO, men Tilsynsmyndigheden for Den Europæiske Frihandelssammenslutning (EFTA) eller Europa-Kommissionen.

46 Ifølge EUIPO forholder det sig således, at selv hvis kravet om et forretningssted inden for Unionen for godkendte mødeberettigede skal behandles som en begrænsning for den frie udveksling af tjenesteydelser inden for EØS, vil denne begrænsning være begrundet af ansvarsretlige grunde og af beskyttelsen af den anden part i bilaterale procedurer.

47 EUIPO har endvidere anført, at sagsøgerens bemærkninger om den liechtensteinske lovgivnings gensidighed, som blev anført i replikken, udgør nye argumenter, der følgelig ikke kan antages til realitetsbehandling. Under alle omstændigheder er der ikke nogen gensidighed, for så vidt som den liechtensteinske lovgivning udelukkende fastsætter en »midlertidig« og »grænseoverskridende« udøvelse af aktiviteten som patentagent, hvor forordning nr. 207/2009 fastsætter en permanent repræsentation, der udøves i det medlemsland, hvori repræsentanten har sit forretningssted. EUIPO har imidlertid præciseret, at henvisningen til den retlige situation i Liechtenstein i den anfægtede afgørelses punkt 18 alene skal illustrere det forhold, at den liechtensteinske lovgiver ikke vurderer den retlige situation anderledes end EU-lovgiver.

48 I denne henseende skal det konstateres, at selv om forordning nr. 207/2009 indeholder bemærkningen »EØS-relevant tekst«, har sagsøgeren ikke anfægtet det forhold, at der deri hverken henvises til EØS-aftalen eller dennes protokoller eller bilag.

49 Det skal således og i henhold til artikel 2, litra a), i EØS-aftalen, som definerer denne aftale som »hovedaftalen, protokollerne og bilagene hertil såvel som de deri omhandlede retsakter«, konstateres, at forordning nr. 207/2009 ikke udgør en del af EØS-aftalen.

50 Appelkammeret fandt således med rette, at punkt 8 i protokol 1 til EØS-aftalen, der henviser til sidstnævntes bilag XVII, og som fastslår, at »[h]vor der i de omhandlede retsakter henvises til »[Unionens]« eller »fællesmarkedets/det fælles markeds« område, betragtes disse henvisninger i forbindelse med aftalen som henvisninger til de kontraherende parters områder som defineret i aftalens artikel 126«, ikke finder anvendelse i det foreliggende tilfælde.

51 Sagsøgeren gør med sine argumenter imidlertid i det væsentlige gældende, at den anfægtede afgørelse er i strid med artikel 93, stk. 2, litra b), i forordning nr. 207/2009, således som den ifølge sagsøgeren burde have været fortolket og anvendt i lyset af den frie udveksling af tjenesteydelser, der er fastsat i EØS-aftalen. Såfremt det ikke er muligt at foretage en sådan konform fortolkning, er sagsøgeren af den opfattelse, at der burde have været set bort fra den omtvistede betingelse vedrørende et hjemsted i Unionen, som er fastsat ved denne bestemmelse, idet den er ulovlig, og at der skulle have været foretaget en direkte anvendelse af princippet om den frie udveksling af tjenesteydelser inden for EØS, ifølge hvilket princip der på dette område ikke kan eksistere restriktioner for eller forskelsbehandling af personer, der er etableret uden for Unions område, men i en EFTA-stat, der tilhører EØS, såsom Liechtenstein. Sagsøgeren har således fremsat en ulovlighedsindsigelse som omhandlet i artikel 277 TEUF.

52 Det fremgår af artikel 216, stk. 2, TEUF, at de internationale aftaler, som Unionen indgår, er bindende for EU-institutionerne og medlemsstaterne.

53 Det fremgår af fast retspraksis, at bestemmelserne i sådanne aftaler fra deres ikrafttræden udgør en integrerende del af Unionens retsorden (dom af 30.4.1974, Haegeman, 181/73, EU:C:1974:41, præmis 5, af 21.12.2011, Air Transport Association of America m.fl., C-366/10, EU:C:2011:864, præmis 73 og 79, og af 18.3.2014, Z., C-363/12, EU:C:2014:159, præmis 73).

54 I denne henseende har Domstolen allerede præciseret, at den forrang, som internationale aftaler indgået af Unionen har i forhold til den afledte ret, medfører, at sidstnævnte så vidt muligt skal fortolkes i overensstemmelse med disse aftaler (dom af 10.9.1996, Kommissionen mod Tyskland, C-61/94, EU:C:1996:313, præmis 52).

55 Det fremgår ligeledes af fast retspraksis, at bestemmelserne i en sådan aftale kan have direkte virkning, hvis de er ubetingede og tilstrækkeligt præcise (jf. i denne retning dom af 5.2.1976, Conceria Bresciani, 87/75, EU:C:1976:18, præmis 25, og af 26.10.1982, Kupferberg, 104/81, EU:C:1982:362, præmis 23). For at Unionens retsinstanser kan foretage undersøgelsen af en EU-retsakts hævdede uforenelighed med bestemmelserne i en sådan aftale, er det imidlertid desuden nødvendigt, at aftalens art og opbygning ikke er til hinder herfor (jf. i denne retning dom af 16.7.2015, ClientEarth mod Kommissionen, C-612/13 P, EU:C:2015:486, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).

56 Hvad angår EØS-aftalen har Unionens retsinstanser allerede bekræftet, at bestemmelserne i denne, herunder hvad angår Liechtenstein, udgør en integrerende del af Unionens retsorden (jf. i denne retning dom af 28.10.2010, Établissements Rimbaud, C-72/09, EU:C:2010:645, præmis 13 og 19, og af 22.1.1997, Opel Austria mod Rådet, T-115/94, EU:T:1997:3, præmis 101).

57 I henhold til femte afsnit i EØS-aftalens præambel tilsigter denne aftale at opnå den videst mulige gennemførelse af den frie bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital inden for hele EØS, således at det indre marked, der består på Unionens område, kan blive udstrakt til EFTA-staterne (jf. dom af 28.10.2010, Établissements Rimbaud, C-72/09, EU:C:2010:645, præmis 20 og den deri nævnte retspraksis, og af 26.9.2013, Det Forenede Kongerige mod Rådet, C-431/11, EU:C:2013:589, præmis 50).

58 I denne henseende bemærkes, at de regler, der gælder i forholdet mellem de kontraherende parter på de af EØS-aftalen omfattede områder, indholdsmæssigt svarer til de tilsvarende bestemmelser i EUF-traktaten og de retsakter, der er udstedt i medfør heraf (jf. i denne retning dom af 22.1.1997, Opel Austria mod Rådet, T-115/94, EU:T:1997:3, præmis 107).

59 I dette perspektiv har flere af bestemmelserne i EØS-aftalen til formål at sikre en så ensartet fortolkning som mulig af denne inden for hele EØS. Inden for denne ramme tilkommer det Unionens retsinstanser at sikre, at de regler i EØS-aftalen, der indholdsmæssigt er identiske med reglerne i EUF-traktaten, fortolkes ensartet i Unionens retsorden (jf. i denne retning dom af 28.10.2010, Établissements Rimbaud, C-72/09, EU:C:2010:645, præmis 20 og den deri nævnte retspraksis, og af 22.1.1997, Opel Austria mod Rådet, T-115/94, EU:T:1997:3, præmis 106-108).

60 I det foreliggende tilfælde ønsker sagsøgeren, idet han vil forblive etableret i Liechtenstein, at udbyde sine tjenesteydelser som mødeberettiget ved EUIPO. Det fremgår af Domstolens praksis, at en sådan aktivitet kan henhøre under anvendelsesområdet for den frie udveksling af tjenesteydelser som fastsat ved EØS-aftalen (jf. i denne retning dom af 13.2.2003, Kommissionen mod Italien, C-131/01, EU:C:2003:96, præmis 21-25).

61 Det er imidlertid allerede blevet fastslået, at de regler, der forbyder restriktioner for udveksling af tjenesteydelser i EØS-aftalens artikel 36, stk. 1, har samme juridiske rækkevidde som de regler, artikel 56 TEUF fastsætter. Domstolen har således præciseret, at de i EØS-aftalen fastsatte regler, såvel som de regler, der er fastsat i EUF-traktaten, skal gøres til genstand for en ensartet fortolkning på det berørte område (dom af 5.7.2007, Kommissionen mod Belgien, C-522/04, EU:C:2007:405, præmis 45 og 46, og af 6.10.2009, Kommissionen mod Spanien, C-153/08, EU:C:2009:618, præmis 48).

62 Domstolen har imidlertid nuanceret dette princip, idet den har anført, at den EU-retspraksis, som vedrører restriktioner for den frie bevægelighed inden for Unionen, ikke kan overføres uindskrænket til de friheder, der er sikret ved EØS-aftalen, eftersom udøvelsen af disse friheder indgår i en anden retlig sammenhæng (jf. dom af 18.7.2013, Kommissionen mod Danmark, C-261/11, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:480, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).

63 Herefter er det i den foreliggende sag tilstrækkeligt at konstatere, at hverken appelkammeret eller EUIPO har gjort gældende, eller endnu mindre bevist, at udøvelsen af den frie udveksling af tjenesteydelser på området for repræsentation for varemærkekontorerne i det foreliggende tilfælde indgår i en anden retlig sammenhæng, som ville have til følge, at Unionens relevante praksis, der vedrører restriktioner for den frie udveksling af tjenesteydelser inden for Unionen, ikke fuldt ud skulle overføres til denne samme frihed, der er sikret ved EØS-aftalen (jf. i denne retning dom af 16.4.2015, Kommissionen mod Tyskland, C-591/13, EU:C:2015:230, præmis 82).

64 Det skal således efterprøves, om betingelsen vedrørende et forretningssted i Unionen, der fremgår af artikel 93, stk. 2, litra b), i forordning nr. 207/2009, som fortolket af appelkammeret, dvs. at ordet »fællesskabet« ikke kan henvise til EØS, er forenelig med artikel 36, stk. 1, i EØS-aftalen, som fastslår den frie udveksling af tjenesteydelser på EØS-niveau.

65 Inden for denne ramme har Domstolen flere gange fastslået, at artikel 56 TEUF, der helt ligesom EØS-aftalens artikel 36, stk. 1, fastslår den frie udveksling af tjenesteydelser, er tilstrækkeligt præcis og ubetinget til, at den har direkte virkning (dom af 3.12.1974, van Binsbergen, 33/74, EU:C:1974:131, præmis 27, og af 14.7.1976, Donà, 13/76, EU:C:1976:115, præmis 20). Hvad angår EØS-aftalens art og opbygning har hverken appelkammeret eller EUIPO fremført argumenter, der kan godtgøre, at denne ikke skulle kunne påberåbes direkte af borgerne. Tværtimod følger denne mulighed af ottende afsnit i præamblen til EØS-aftalen, der fremhæver betydningen af den rolle, som borgerne har i EØS ved udøvelse af rettigheder, som denne aftale tillægger dem, og ved det retlige forsvar af disse rettigheder. Det skal i øvrigt bemærkes, at Domstolen allerede har kontrolleret foreneligheden af en EU-retsakt, henset til EØS-aftalen (dom af 1.4.2004, Bellio F.lli, C-286/02, EU:C:2004:212, præmis 57-63).

66 Artikel 56 TEUF kræver ikke blot afskaffelse af enhver form for forskelsbehandling til skade for en tjenesteyder med hjemsted i en anden medlemsstat på grund af dennes nationalitet, men også ophævelse af enhver restriktion – selv om denne restriktion gælder uden forskel for indenlandske tjenesteydere og tjenesteydere fra andre medlemsstater – der kan forbyde, hæmme eller gøre den virksomhed mindre tiltrækkende, som udøves af en tjenesteyder med hjemsted i en anden medlemsstat, hvor denne lovligt leverer tilsvarende tjenesteydelser (jf. dom af 17.3.2011, Peñarroja Fa, C-372/09 og C-373/09, EU:C:2011:156, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis).

67 Det fremgår af Domstolens praksis, at kravet om, at en patentagent, der er mødeberettiget ved en anden medlemsstats patentkontor, og som ønsker at levere tjenesteydelser, skal have forretningssted i værtsmedlemsstaten eller vælge en adresse dér, udgør en restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser (jf. i denne retning dom af 13.2.2003, Kommissionen mod Italien, C-131/01, EU:C:2003:96, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis, og af 11.6.2009, Kommissionen mod Østrig, C-564/07, ikke trykt i Sml., EU:C:2009:364, præmis 47).

68 Den betingelse, der er fastsat i artikel 93, stk. 2, litra b), i forordning nr. 207/2009, som fortolket af appelkammeret, udgør således en restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser inden for EØS.

69 Det fremgår ikke desto mindre ligeledes af Domstolens praksis, at nationale foranstaltninger, der kan hæmme udøvelsen af de ved EUF-traktaten sikrede grundlæggende friheder eller gøre udøvelsen heraf mindre tiltrækkende, skal anses for at være forenelige med denne, hvis de opfylder fire betingelser, nemlig at de skal anvendes uden forskelsbehandling, at de skal være begrundet i tvingende samfundsmæssige hensyn, at de skal være egnede til at sikre virkeliggørelsen af det formål, de

forfølger, og at de ikke må gå ud over, hvad der er nødvendigt for at opnå formålet (dom af 30.11.1995, Gebhard, C-55/94, EU:C:1995:411, præmis 37, og af 11.6.2009, Kommissionen mod Østrig, C-564/07, ikke trykt i Sml., EU:C:2009:364, præmis 31).

70 For det første anførte appelkammeret i den anfægtede afgørelses punkt 16, at artikel 93 i forordning nr. 207/2009 sikrer dels, at de personer, hvis erhvervsmæssige aktivitet består i at repræsentere tredjemænd for EUIPO, har en erhvervsmæssig kvalifikation, hvis definition varierer efter medlemsstaten, dels, sammenholdt med samme forordnings artikel 92, at EUIPO kun skal kommunikere med parter eller repræsentanter, der har en adresse inden for Unionen. Sagsøgeren, der har sit forretningssted i Liechtenstein, er ikke i stand til at opfylde denne betingelse.

71 Hvad angår det første formål, dvs. formålet om erhvervsmæssig kvalifikation, har EUIPO ikke forklaret, hvorledes et forretningssted inden for Unionen vil sikre en bedre kvalifikation end et forretningssted i en EFTA-stat, der tilhører EØS. Det skal ligeledes konstateres, at der med henblik på at nå dette formål findes en mindre restriktiv foranstaltning end den, der er genstand for nærværende sag, nemlig et krav om et bevis for en erhvervsmæssig kvalifikation.

72 Hvad angår det andet formål kan dette knyttes sammen med nødvendigheden af at sikre en korrekt afvikling af proceduren. Det kunne således påberåbes som tvingende almene hensyn, der kan begrunde en restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser (jf. i denne retning dom af 11.6.2009, Kommissionen mod Østrig, C-564/07, ikke trykt i Sml., EU:C:2009:364, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).

73 Kravet om at have et forretningssted på Unionens område som fastsat i artikel 93, stk. 2, litra b), i forordning nr. 207/2009, som fortolket af appelkammeret, går imidlertid ud over det, der er nødvendigt for at nå dette formål. Det er tilstrækkeligt at fastslå, at de aktuelle elektroniske kommunikationsmidler gør det muligt for mødeberettigede at kommunikere på passende måde med EUIPO. Det er nemlig ubestridt, at der findes flere tekniske midler, såsom telefax, e-mail eller online elektroniske midler (programmer), dvs. e-filing, der gør det muligt at sikre kommunikation af dokumenter mellem EUIPO og de berørte personer.

74 For det andet har EUIPO i sine processkrifter for Retten gjort gældende, at kravet om et forretningssted i Unionen er begrundet i retfærdighedens interesse, nemlig ansvarsretlige grunde og beskyttelsen af den anden part i bilaterale procedurer.

75 Disse argumenter skal forkastes.

76 Hvad for det første angår formålet om ansvarsretten har EUIPO nemlig i sin argumentation begrænset sig til at henvise til præmis 22 ff. i dom af 11. juni 2009, Kommissionen mod Østrig (C-564/07, ikke trykt i Sml., EU:C:2009:364), der vedrører forpligtelsen til at have en erhvervsforsikring. Bopælsforpligtelsen i sig selv gør det imidlertid ikke muligt at sikre, at de mødeberettigede har en tilstrækkelig erhvervsforsikring, og EUIPO har i øvrigt ikke hævdet og endnu mindre bevist, at alle Unionens medlemsstater pålægger en forpligtelse til at underskrive en erhvervsforsikring, mens dette ikke er tilfældet for visse EFTA-stater, der hører til EØS. Det bemærkes endvidere, at hvis EU-lovgivers formål havde været at sikre, at de mødeberettigede råder over en sådan forsikring, havde EU-lovgiver kunnet gribe til mindre indgribende restriktioner for den frie udveksling af tjenesteydelser, så som en udtrykkelig forpligtelse for enhver mødeberettiget til at tegne en sådan forsikring, der også dækkede dennes ydelser ved EUIPO.

77 For det andet har EUIPO på ingen måde redegjort for, hvorledes mødeberettigedes etablering i en EU-medlemsstat snarere end i en EFTA-medlemsstat tilhørende EØS, såsom Liechtenstein, giver en videre beskyttelse for den anden part i bilaterale procedurer.

78 Følgelig har hverken appelkammeret eller EUIPO fremført tvingende almene hensyn, der kan begrunde restriktionen for den frie udveksling af tjenesteydelser, der blev konstateret i præmis 68 ovenfor. Det skal således konstateres, at betingelsen om et forretningssted i Unionen, der er fastsat i artikel 93, stk. 2, litra b), i forordning nr. 207/2009, som fortolket af appelkammeret, er i strid med EØS-aftalens artikel 36, stk. 1.

79 Appelkammeret har endvidere, ligesom EUIPO ligeledes har gjort gældende, anført, at Liechtenstein ikke har indrømmet gensidighed på området. Det skal imidlertid bemærkes for det første, at hverken appelkammeret eller EUIPO har godtgjort, at indførelsen i registret over godkendte mødeberettigede ved kontoret for intellektuel ejendomsret var betinget af, at den berørte havde et forretningssted i denne stat. Parternes argumenter vedrører snarere spørgsmålet om, hvorvidt og i hvilket omfang en godkendt mødeberettiget i en medlemsstat i Unionen kan repræsentere en klient ved kontoret for intellektuel ejendomsret. For det andet har hverken appelkammeret eller EUIPO fundet, at denne hævdede mangel på gensidighed var af en sådan art, at den kunne begrunde den nævnte restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser. EUIPO er af den opfattelse, at der er tale om et argument, der alene har til formål at illustrere det forhold, at den liechtensteinske lovgiver ikke vurderer den retlige situation anderledes end EU-lovgiver. For det tredje og under alle omstændigheder er det tilstrækkeligt at bemærke, at en medlemsstat i henhold til Domstolens praksis (jf. dom af 13.2.2003, Kommissionen mod Italien, C-131/01, EU:C:2003:96, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis) ikke kan påberåbe sig en manglende overholdelse af gensidighedsprincippet eller støtte sig på en anden medlemsstats eventuelle tilsidesættelse af traktaten som begrundelse for sit eget traktatbrud. EUIPO har ikke fremført noget retligt eller faktisk argument, der kan føre til, at denne retspraksis ikke finder anvendelse på området for den frie bevægelighed, som er fastsat i EØS-aftalen. En anvendelse af gensidighedsprincippet ville være i strid med de særlige fremgangsmåder på området for overvågningsprocedurer og bilæggelse af tvister, der er fastsat i EØS-aftalens artikel 109 og 111.

80 Som EUIPO har gjort gældende, har appelkammeret for det tredje anført, at EUIPO ikke havde kompetence til at undlade at anvende betingelsen om et forretningssted, der er fastsat i artikel 93, stk. 2, litra b), i forordning nr. 207/2009.

81 I denne henseende er det tilstrækkeligt at konstatere, at det fremgår af den retspraksis, der er nævnt i præmis 54 ovenfor, at det forhold, at de internationale aftaler, som Unionen har indgået, såsom EØS-aftalen, har forrang frem for den afledte EU-ret, medfører, at sidstnævnte så vidt muligt skal fortolkes i overensstemmelse med disse aftaler.

82 Uden at det dog var nødvendigt at se bort fra den omtvistede betingelse, tilkom det således EUIPO at fortolke og anvende denne i overensstemmelse med de forpligtelser, der følger af EØS-aftalen.

83 Selv om det er rigtigt, at en overensstemmende fortolkning af tekster i den afledte EU-ret ikke kan tjene som grundlag for en fortolkning contra legem af disse tekster (jf. kendelse af 17.7.2015, EIB mod Kommissionen, T-685/14, ikke trykt i Sml., EU:T:2015:560, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis), er dette ikke tilfældet i det foreliggende tilfælde.

84 Det fremgår nemlig hverken af forordning nr. 207/2009 i den affattelse, der fandt anvendelse, før forordning nr. 2015/2424 trådte i kraft, eller af de faktiske eller retlige elementer, som EUIPO har fremført, at det var EU-lovgivers særlige vilje at udelukke de personer, som havde deres forretningssted i en EFTA-stat, der tilhører EØS, såsom Liechtenstein, fra adgangen til listen over mødeberettigede.

85 Som appelkammeret i det væsentlige har anført, var EU-lovgivers hensigt snarere at sikre en vis kvalitet og en vis troværdighed i kommunikationerne mellem EUIPO og de berørte parter. Som det fremgår af præmis 73 ovenfor, kræver et sådant formål imidlertid ikke nødvendigvis, at den berørte har forretningssted på Unionens område.

86 Denne fortolkning underbygges af forordning nr. 2015/2424, hvorved henvisningerne til Unionens område er blevet erstattet med henvisninger til EØS-området for så vidt angår bl.a. betingelserne for opførelse på listen over godkendte mødeberettigede i artikel 93 i forordning nr. 207/2009. Selv om der er tale om en ændring, der har et betydelig praktisk indhold, fremgår det på ingen måde, at den følger af en ændret politisk vilje i relation til EFTA-stater, der tilhører EØS. For det første fremgår denne ændring nemlig ikke af Kommissionens lovforslag COM(2013) 161 final af 27. marts 2013, og den er først blevet introduceret senere i lovgivningsprocessen. For det andet har lovgiver på ingen måde redegjort klart for sin tilgang i præamblen til forordning nr. 2015/2424. Denne ændring skal således anses for at være en teknisk tilpasning, der ikke har andet formål end at tilpasse den afledte EU-ret til de forpligtelser, der følger af EØS-aftalen.

87 Det følger heraf, at søgsmålets eneste anbringende skal tiltrædes, således at den anfægtede afgørelse skal annulleres.

88 Hvad angår sagsøgerens anden påstand tilsigter denne en annullation af afgørelsen fra direktøren for afdelingen »Støtte til kerneaktiviteter« ved EUIPO af 7. september 2012. Sagsøgeren har således nedlagt påstand om, at Retten i det væsentlige vedtager den afgørelse, som appelkammeret ifølge sagsøgeren burde have truffet. Sagsøgeren har følgelig nedlagt påstand om omgørelse af den anfægtede afgørelse som fastsat i artikel 65, stk. 3, i forordning nr. 207/2009.

89 Det skal desuden bemærkes, at den beføjelse til at omgøre en afgørelse, som er tillagt Retten i medfør af artikel 65, stk. 3, i forordning nr. 207/2009, ikke bevirker, at denne tillægges en beføjelse til at foretage en bedømmelse, som appelkammeret endnu ikke har taget stilling til. Udøvelsen af beføjelsen til at omgøre en afgørelse skal således principielt begrænses til tilfælde, hvor Retten efter at have prøvet appelkammerets vurdering er i stand til på grundlag af de fastslåede faktiske og retlige omstændigheder at fastlægge den afgørelse, som appelkammeret var forpligtet til at træffe (dom af 5.7.2011, Edwin mod KHIM, C-263/09 P, EU:C:2011:452, præmis 72).

90 I det foreliggende tilfælde er betingelserne for udøvelsen af Rettens omgørelsesbeføjelse opfyldt. Det fremgår nemlig af den anfægtede afgørelses punkt 2, at afslaget fra direktøren for afdelingen »Støtte til kerneaktiviteter« ved EUIPO var støttet på det forhold, at sagsøgeren ikke opfyldte det kriterium, der er fastsat i artikel 93, stk. 2, litra b), i forordning nr. 207/2009. Det fremgår imidlertid af de betragtninger, der er anført i præmis 36-87 ovenfor, at appelkammeret var forpligtet til at konstatere, at denne bestemmelse, i modsætning til det, som direktøren for afdelingen »Støtte til kerneaktiviteter« ved EUIPO havde fundet, ikke var til hinder for, at sagsøgeren blev opført på listen over godkendte mødeberettigede. Det følger heraf, at også afgørelsen fra direktøren for afdelingen »Støtte til kerneaktiviteter« ved EUIPO skal annulleres ved omgørelse af den anfægtede afgørelse.

Sagsomkostninger

91 Ifølge artikel 134, stk. 1, i Rettens procesreglement pålægges det den tabende part at betale sagsomkostningerne, hvis der er nedlagt påstand herom.

92 I henhold til procesreglementets artikel 190, stk. 2, betragtes nødvendige udgifter, som er afholdt af parterne i forbindelse med sagen for appelkammeret ved EUIPO, som omkostninger, der kan kræves erstattet.

93 Da EUIPO har tabt sagen, bør det pålægges EUIPO at betale sagsomkostningerne, herunder de omkostninger, der er afholdt i forbindelse med sagen for appelkammeret, i overensstemmelse med sagsøgerens påstand herom.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Femte Afdeling):

1) Den afgørelse, der blev truffet af Fjerde Appelkammer ved Den Europæiske Unions Kontor for Intellektuel Ejendomsret (EUIPO) den 29. april 2014 (sag R 2063/2012-4), annulleres.

2) Den afgørelse, der blev truffet af direktøren for afdelingen »Støtte til kerneaktiviteter« ved EUIPO den 7. september 2012, annulleres.

3) EUIPO betaler sagsomkostningerne.

Dittrich Schwarcz Tomljenović

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 13. juli 2017.

Underskrifter